

ХТО НАШ ПРОВІДНИК?

о. П. БОЖИК

Накладом

І. Коша, ІІ. Округа
Канадійської Січової Організації

Виннипег, Канада

1934.

Printed in Canada

Ціна 25 ц.

Вступайте в члени

“КАНАДІЙСЬКОЇ СІЧОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ”

яка:

1. Обстоює за приверненням дідичної влади Гетьмана-Монарха на Українських Землях.
2. Виробляє зі своїх членів свідомих, лояльних горожан - патріотів Бритійської Корони.
3. Заправляє своїх членів до карности, послуху, словности і точности; а охочих до військового діла та до воєнної штуки.
4. Сталить характери своїх членів, плекає силу волі, християнську етику і творчість одиниць.

Січова Організація є заінкорпорована правительственними чартерами Канади і Злучених Держав Америки. Має свої січові дома і відділи по всій Америці. Вже десятий рік видає в Шикаго, Ілл., свій січовий орган тижневик “Січ”.

CANADIAN SITCH ASSOCIATION
Box 1616 — Winnipeg, Man. Canada

ХТО НАШ ПРОВІДНИК?

о. П. БОЖИК

Накладом
І. Коша, ІІ. Округа
Канадійської Січової Організації

Винніпег, Канада

1934.

“Ніхто нам не збудує держави, коли ми самі її собі не збудуємо і ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути”.

В. Липинський.

**Їх Світлість Я. В. Пан Гетьман
Павло Скоропадський**

Де нема тата,
Там велика втрата.
Приповідка.

Слово до Читача

Загарбання одної держави другою так старе як світ і люди. Загарбання вічне, як слабість між людьми, як крадіж, як докір. Загарбання неначе мода. Так робили держави давно, так роблять і тепер. Ані право людське ані Христова наука не можуть спинити грабіжи, бо вона впливає, як кожде зло, з недосконалости людини. На то є лише одна рада: фізичною силою не дати загарбати свого краю!

Нас не оправдує вимівка, мовляв ми не маємо держави тому, що її загарбали нам сусіди. Як не візьмуть України Москвини, Поляки, Румуни, то візьмуть її інші коли в нас нема кому її боронити. Тоді лише ніхто не візьме України, коли будемо мати силу оборонити її перед наїздниками.

Світова війна переконала нас, що ми не вміли вибороти собі самотійності, хоч мали знамениту нагоду. “Ми втратили нагоду”, кажемо “через те, що ми не були приготовані”.

А як тепер? Чи ми готовимося як слід? Коли готовимося, то як? Де наш осередок? Де наш, так би мовити генеральний штаб? Де той авторитет, який давав би нам прикази, який кермував би нашою політичною роботою? Чи ми готові підчинитися тим вка-

зівкам? Чи не їсть нас тепер той самий політичний хаос, що їв нас перед і підчас світової війни?

Маємо багато політичних партій, центрів і так званих “авторитетів”. Але що вони варта? Чи з ними чи сляться, можуть або будуть числитися наші сусіди? Чи ті “авторитети” мають право бути авторитетами? Чи їх справді треба стільки? Чи не є вони штучно заложені? Чи вміють вони кермувати політичним рухом? Чому не оден авторитет, авторитет правний, дійсний, що впливає з нашої славної традиції, минувшини?

Авторитет, щоби мати повагу й силу, мусить мати моральне право до цього. Таке право володіти Українською Землею має лише Їх Світлість Гетьман Павло Скоропадський, бо Він єдиний з поміж всіх Українців є нащадком Гетьманського Роду. А також тому, що вже покликано Його 29-го квітня 1918 р. у Києві на цей Найвищий Уряд вісім тисячами представників з усієї України.

Автор

Дім ліпше будується,
Як робота одним кермується.
Приповідка.

ЗГАРИЩА. РОЗБИТИЙ КОРАБЕЛЬ.

Скінчилася світова війна. Я вернувся домів. Обійстя мого не було, а на тому місці, де знаходилося обійстя, стояли згарища. Де була хата, там лежала купа червоної глини. Глина була помішана з каміням і недопаленим деревом. Декуди в глині бачив я побите скло з вікон, почорніле від вогню, а там знова завіси від дверей і замок. Я подався на схід від хати в сторону саду. І саду не стало, а замість нього сторчали недогорені стовбурі. Я розвів руками у великому горю і важкий стогін вирвався з наболілих моїх грудей.

Моє обійстя лежало на горбі. Я глянув в низ на село. Села не було, лише то тут то там видніли купами сумні згарища. На одному згарищу нишпорив чоловік. Знова на іншому стояли, заломивши руки, чоловік і жінка, а біля них трое безпомічних заляканих дитинят. Прибули бідаки до свого дому, якого вже не мали. З кількох згарищ зносився в гору клубами сивий дим, — це догорали платви у глині. Холодний вітер обняв мене дрожею мов невмолима смерть своїми холодними обіймами. По слідах руїни я догадувався, що селом пройшла не тільки світова воєнна хуртовина, але й завзята борня — двох споконвічних ворогів, — Українців з ляхами.

Вітер заносив спрагою з тих згарищ, як у спеку. Мене опанувало велике пригноблення і розпука мов кліщами вхопила мене за серце. Я глянув на свої руки: вони були поорані ранами, які тільки що гоїлися. Це були болючі пригади, винесені з війни за чужу справу.

За селом натрафив я на великий цвинтар. Три високі могили вносилися мов піраміди на нім. На одній похилився хрест з нетесаного дуба. Я попрямував поволи до ліса, що стояв передімною, скутаний сірою мрякою далечини, немов роздумуючи над страшним минулим. Він був 'свідком боротьби: чув рев гармат, сичання ґранат і тріскіт скорострілів; чув плачі, стогони людей та верески малих дітей. В лісі серед розкішної тиші природи хотів я забути на час про руїну рідного села і думати над українською долею мов аскет над божеством Всемогучого.

Я бачив, що з війни скористали Чехи, Литовці, Фіни, Поляки і інші нзроди. Вони осягнули державну незалежність. Тільки ми Українці попали в ще гіршу неволю, хоч складали надлюдські жертви в людях і майні.

Під кріслатим дубом сів я на камінь. Старий віковий дуб з поморіщеною корою стояв похмурий, мов батько зажурений злиднями своєї великої родини. В долині блискотіле озеро, хвилювалося від вітру. Ліс шумів з провола, ніби прислухувався до наближаючоїся бурі, що вириватиме з корінням його пні.

Голубе, чисте небо склепилося над лісом неначе велике шатро. Золотий круг сонця сіяв самоцвітами серед синяви небосклону, сипав лучами жару на ліс і озеро. Я промовив до сонця:

“О, сонце, світило світа, якою могутньою струєю бють з твого обличчя спокій і бадьорна веселість! Та й ти булоб захмарене і прибите горем, колиб твій край — небо, зруйновано так, як мою цвітучу Україну! Ти все сходиш над Україною, лестиш її своїм житедатним теплом, а вона холодна, трясеться від студені і неволі. Чи є на це яка рада?”

І зрозуміло сонце мою мову. Пробираючись багристими проміннями крізь зубчасті листки дуба, так мені сказало:

“На світі нема ні зла, ні добра, щоби повстало само із себе. І зло і добро творять люди! Те, що зле для одних, є добрим для других. Для Українців неволя є пониженням їх чести і духа та руїною їх придбань, багатств; навпаки для українських ворогів-займанців, наше поневолення являється піднесенням їх духа, славою та збагаченням. Війна з якої Українці не винесли нічого крім ран, страждань і повної неволі, мусить бути наукою для них на будуче. Будьте розумні. Лучіть разом свої сили. Спільно думайте і бажайте великого. Лиш тоді завітає над вами ясний промінь волі”!

Голос сонця стелився лагідно по землі мов барвінок над крутими берегами потоку. Він сплив бальзамом потіхи на моє стурбоване серце. Сонце просвітило мене і скріпило на душі.

Перед моїми очима пересувалися мов на образі давні часи нашої сили і слави. Я бачив як могутня Візантія платила дань нашим хоробрим князям. Українські прапори на брамах Царгороду. Я бачив карні полки козацькі. “За Бога і Вітчину” рубалися з ворогами України та вміли за неї по героїськи віддавати своє життя. Я бачив криваву гайдамаччину і зрадли-

ву, розгукану отаманщину найновіших часів, коли то чорні хмари гайвороння-отаманів обсіли пробуджену Україну, та втопили її і себе в морі братовбивчої крові, віддали її на поталу ворогам. Я бачив як помазували на Гетьмана серед радісних звуків київських дзвонів, Ясновельможного Павла Скоропадського; як раділа Україна своїм Господарем. Всі ті події малювала уява яскравими красками, так виразно і наглядно, що годі було переочити щось з минулого. Я поклонився сонцеві і подякував за просвічення мого духа.

Мій зір впав на озеро. Воно лютувало. Сиві гриви филь підносилися вгору, били зі стогоном об беріг, рвали пісок, каміння і несли все у клекотячі крутіжі безодні. На філях бачив я розбитий корабель. Залог не було: вона лежала вже на дні розбурханого плеса. По воді плили сюди і туди часті розбитого корабля мов на іграшку філям; деколи виринали на хребтах филь, то знова потапали у темряві води. Сон це промовило:

“Чи ти знаєш, кого зображає розбитий корабель? Він зображає Україну, яку зруйновано і розчленовано, подібно до нього. Филі, це незавидна судьба, що кидає безрадною Україною куди захоче. Утоплена залога, це бувші уряди і провідна верства, що опинилася на дні пониження серед чужого моря. Іди до своїх людей, і будуй з ними корабель, скликай залогу. Кажи їм, що як корабель не може плисти без капітана так Україна не матиме незалежності без Одного Провідника”.

Кожний брат, собі драп
Приповідка.

СТРІЧА З СЕЛЯНАМИ

Я опутив ліс і через горб подався до сусіднього села. В селі стрінув я багато людей. Були дорослі, були малі діти, було також багато калік, що недавно вернули з війни. Під муром сидів сліпий дідусь на камені, грав на лірі й співав сумні пісні. Декотрі слухачі плакали.

“Чого плачете”?, спитав я, підходячи до гурту, що оточив лірника. Плачем виявляєте лише свою неміч, свою безпомічність і безрадність у ваших клопотах та злиднях. Плаксіїв ніхто не боїться, всі погорджують ними. Ми плачемо століттями і за цей час ні злиднів не позбулися, ні України не освободили. Спільної думки і праці нам треба. Чи булаби виорана нива, колиби її господар замість орати сів тай плакав над нею? Слабодухи лише плачуть, а сильні світа цього всьо здобувають, не дивлячись на плачі ані на жалі слабих. Не будьте плаксивими слабодухами, але ковалями своєї долі, здобувачами, будьте газдою, що оре ниву, а не плаче над нею”!

“Так, правду кажете”, відказав молодий чоловік у військовій блюзі. “Але селяне не можуть самі здобути України. Нам треба проводу і заохоти з міста, від наших передових людей. На жаль бачимо, що лідери сваряться між собою за те, хто старшувати має, шкодять одні другим, бо не слухати, а приказу-

вати кождий хоче. Не мають старшого, котрому всі скорилибися і слухали його як діти батька.

“Це правда”, сказав я. “Однак зневіряться нам годі. В нас є Провідник, про котрого покищо не всі Українці знають. З часом він обединить кругом себе всіх нас. Тоді напевно здобудемо самостійність”.

З цього села я перейшов в друге. На обійстю заможного господаря стояло багато людей. Вони зійшлися на тризну по жовнірі, що помер від рани на грудях, одержаної на війні. Я поздоровив їх, а потім запитав: “Чи знає хто з вас, чому смерть цього жовніра, котрого ви щойно поховали не принесла ніякого хісна Україні?”

Люде поглянули на мене, а опісля одні на других і мовчали. Мабуть боялися говорити про політику з незнакомою їм людиною.

“Тому не принесла”, — сказав я — “що у світовій війні ми воювали за чужі нам інтереси, а колиж прийшлося боронити нашу власну Вітчину, виявилось, що ми не підготувалися як слід до цього Великого Діла. Та це все можна-б було якось налагодити, колиб був в нас оден провідник, але його ми не мали. Навпаки, було багато лідерів, отаманів; кождий з них будував не соборну Україну, а свою удільну місцеву “республіку”, зложену з кількох сіл, де він міг бути необмеженим паном життя і майна “своїх” підданих. Не дивно отже, що вони не схотіли слухати і вибраного в Києві Гетьмана, шкодили йому як тільки могли, а вкінці довели до бунту та своїм самолюбством і сам-собі-панством занапали на молоду українську державу. Ми повинні направити зло наших попередників”.

Я затримався в селі кілька днів. Селяне пізнали мене блище, осмілилися та прирікали щиро постояти в боротьбі за українську державність під Одним Проводом, котрий стоявби понад всіми ніби то провідниками й давав їм у праці порядок.

Йдучи на друге село я стрінувся на полі з людьми, що орали ниву. Вони робили толоку одному газді. Я перебув з ними через полудень. Ми розбалакалися. Люде нарікали на тяжкі часи і на тяжкі податки. Коли я звернув бесіду на українську державність, низький чоловік, опертий на чепигах плуга, виняв люльку з зубів і спокійним річевим тоном таке став розказувати:

“Я був війтом, їздив багато по вічах, чув промови бесідників, перепроваджував вибори. Одного я лише не чув: Не чув, щоби коли небудь хто хоч згадав про те, що нам треба одного провідника. Кождий хвалив свою партію, а другу і противників ганив. А я то собі не сподобав, бо партія є лише партією, а не загальною справою, якій в потребі і партії повинні підчинитися. Тепер я не попираю ніякої партії, бо бачу, що через нетакт лідерів ми відай до берега нашої незалежності ніколи не допливемо”.

“Не упадайте на душі”, — замітив я. “Ми ще не пропащі. Ми учимось, сталимо себе і випробовуємо серед злиднів та упадку. Партії і безліч лідерів з часом щезнуть, настане згода, оден возьме керму в руки. Тоді вплинемо на чисту воду під ясний небо звід свободи”.

В неділю був я в тому селі у читальні. Говорив з людьми на різні теми. Всі були пригноблені нашою невдачею по причині упадку нашої держави та тяжко нарікали за неї на провідників. Деякі говорили,

що вони запродалися москвинам і ляхам, та через це ми не здобули своєї держави. Я опрокидав їх мильні погляди на справу. У деяких було помітне огірчення на мене. Веселим жартом про “Івана і Жида”, я усунув важкі задуми присутніх і серед сміху ми перейшли на іншу бесіду.

В іншому селі застав я обжинки у газди, в якого перебував я через ніч. Женців було багато. Я говорив з ними про народні справи. І тут чув я нарікання на наших недотепних отаманів. Один чоловік, що був старшиною на війні і мов ранену руку, таке до мене заговорив:

“Пане, ви не бороніть лідерів. Вони винні за те, що не маємо своєї держави. Коли вони щирі, то повинні одні другим вступитися з дороги, а не дратися між собою як малі діти. Щирі люде ділять між собою працю, а не сваряться і шкодять собі. Чому не погодяться і не признають когось одного на чолі, замість бути безбатченками? В нас отаманів за багато. Де таке хто бачив, щоб не мати старшого? Від сварливих лідерів не можна сподіватися роботи, навіть не дають доброго прикладу. Їх сварка і злий приклад переходить до нас, мов вогонь з одної стріхи на другу. Вони шкодять навіть тій інтелігенції, яка хотілаби бачити Українців сильними і свободними. Через них власне найкращий інтелігент не має симпатії і довіря в масах. Селяне і робітники не вміють розрізнити хто винен, а хто ні, хто щирий, а хто тільки прокидається в його.”

“Так є, як говорите” — відповів я до нього, “однак свідомійші з поміж вас, повинні пояснювати про такі справи несвідомим. Так довго вже не буде.

Непорозумінню мусить прийти кінець. Вірю, що лише один візьме провід над нами, стане нашим Мойсеєм. І такого вже маємо, лише треба ще трохи часу, заки лідери серед їх погубного хаосу зрозуміють його вартість.”

Одна висока жінка, колишня учителька так сказала:

“Я маю два сини. Хочу, щоби один був священиком, а другий жовніром, бо нема нічого кращого, як виплекати синів для Бога і Вітчини. Та тепер, коли ще не маємо Голови, жалувалабим посилати сина на війну, бо не вірю, що без Одного Господаря боротьба за Україну може мати успіх”.

В однім селі я говорив з людьми коло церкви по вечірні. Коли прийшла мова про українську державність високий худощавий чоловік, що був в тому селі громадським писарем так сказав невдоволено:

“Куди нам до державної самостійности. Ми одної читальні не вміємо взірцево провадити, тому що замість спільно працювати вічно сваримося. А сварка йде до нас з міста, бо там сваряться наші верхи. Одинокій лад і порядок ще в нашій церкві світає, але й на неї нападають руїнники, щоби її розбити і тим остаточно завершити діло руїни. Я читав в американських часописах, що там по містах на кожному розі стоїть инша церква і Рідна Школа, до яких належать наші люде. А хто цьому винен? Ті лідери, яким забагло бавитися у церкві як дітям в коника! Тепер ті самі люде мусять утримувати більше духовенства і учителів та кілька будинків, замість одного. І що мають з цього? Нічого. Так поділилися на

ріжні громади, що страшно подумати. І жадна не має впливу, бо всі слабі”.

“Правду кажете. Я там був і се бачив, — сказав я. Жиди мають одну синагогу і одну школу, де вчат жидинят; а в нас куда оком кинь, все якась ворожа всім иншим церков або школа. Однак я вірю, що і там так довго не буде. Вже і там організуються в Січову Організацію і видають тижневий орган “Січ” у Шикаго, який ширить серед загалу здорову думку: Одного Проводу для всіх Українців. Українці скорше чи пізнійше зрозуміють, що без одного провідника загинемо. Треба тільки цю думку як найбільше ширити і скоро та щиро її воспринимати. Чим скорше те станеться, тим скорше ми будемо панами у своїй власній хаті, серед розлогих нив і лугів прекрасної України.

Не ростуть дині,
Як нема господині.

Приповідка.

СОН. БЕЗПРОГРАМОВИЙ ВІДЧИТ. ПРОМОВА.

Я подався у місто, де є наукові установи і високі школи, свідомі люде, та де виходять різні книжки і часописи.

День був гарний, гріло сонце. Перемучений подорожею, ляг я під містом на мураві, щоби відпочати і заснув. Снилось мені, що стою над берегом моря а воно бурилося і шуміло. Велика філя пірвала мене далеко від берега, я потапав, боровся з водою і кричав ратунку. Я пробудився. Коло мене сидів старий чоловік. Він мав довгу бороду і ясні очі, повні життя і енергії, з лиця біла відвага, а з чола мудрість. Він мене поздоровив і запитав куди я йду.

“Іду до міста”, — сказав я йому, — “щоби пригадати Українцям як мають поступати і боротися проти займанців. Але я мав страшний сон, що добра не віщує. Снилось мені, що мене пірвало море і понесло далеко від берега, філі заливали мене з шумом, я кричав ратунку. Хотівбим знати, що значить мій сон”. Старий чоловік слухав уважно, протер чоло, погладив бороду а опісля став говорити:

“Море, се Українці у місті, філі, їх сіпання і борикання, шум — їх крики. Я знаю Українців. Вони подібні до вогню, що палить всьо, грійся коло полу-

міни, але уважно, щоби не попечися. Богато партій мають, гризуться поки що як пси, але здорова думка мусить побідити. Давно українська держава була найбільшою в Європі. Вся Московщина належала до Українців. Ріка Дунай плила через їх землю, тому і досі в піснях згадують про Дунай. Прийшли вороги з півночі і заходу, звузили її землю. Українці витревали у праці і здібні до науки. Треба їм лише одного провідника і згоди, а тоді відберуть втрачену землю на півночі і на заході. До цього енергічного народу має ще належати світ, але хибує йому одного провідника.

Зайшло сонце, наступила ніч, засвітили тисячі світел на вулицях міста. Я зайшов до народного дому. Людей було багато. На сцені старший віком чоловік, гарно одітий, давав відчит, учив людей. Його поважне лице і чоло свідчило, що має життєвий досвід. Говорив про минулу війну, знав докладно її перебіг, бо був старшиною. Розказав, як держави приготувалися до війни, як численні мали армії. Говорив як українські матері виряджали синів на війну, як ридали і ломили руки за ними, згадав і про прашання дівчат зі своїми судженими. Переплітав промову образами природи, згадав про зазулі, що кують і про соловіїв, що співають у вишневих садочках, та про червону калину над могилами наших воїнів. І закінчив ось так:

“Треба все присвятити одній меті, щоби наша Україна була як найскорше вільною і самостійною. Гучні оплески присутних покрили кінець його промови. Голова народного дому подякував промовцеві за відчит і сказав:

“От такої треба нам науки, а Україну напевно

матимем, — от таких треба нам людей як промовець, щоби нас учили”. І знова понеслися оплески по салі. На сцені явилися музики, заграли гопака, захиталася саля від танцюристів — гуляли, приспівували за музиками і стукали ногами. Ніхто не журився тим, що Україна в неволі. Забули всі про відчит.

Деякі люде зійшлися в сутерини на балачку. Пішов і я за ними. Два довгі столи з ослонами стояли під стінами. На них посідали вигідно люде. Оден з них запитав мене: “А як вам, добродію, сподобався відчит?” Я подумав хвилю, а потім відказав:

“Колисав нас бесідник, щоби твердше нам спалося. Спите аж хропите, а за сон надгороджуєте бесідника гучними оплесками”. Люде не розуміли моїх слів. Я говорив далі: “Хиба то був відчит, наука? То була довга, безпрограмова промова як в кума на хрестинах. Соловії і зазулі України від єорогів не звільнять тим, що співають на вишнях, ані дівчата тим, що плачуть за судженими. Бесідник забрав вам лише дорогий час, грав вам на нервах, щоб розплакти вас, а будуючого не сказав нічого. Такі промови і за міліони літ не виховують людей до державної будови. Щоби потішити вас Україною, бесідник сказав при кінці промови: “Робім так, щоби Україна була чим скорше вільною і самостійною”.

“А я вас запитаю, як саме треба робити, щоби Україна була свобідною? Ви не відповісьте, бо промовець вам цього не сказав. Ви з нічим прибули до салі на відчит, з нічим і домів вернете!”

Люде слухали цікаво моїх завваг. Оден з присутніх, низький чоловік, сказав: “Ми хотілиби послуhati вашої промови, бо чуємо, що вмієте робити по-

важні завваги". Я говорив далі:

"Вам говорять, що буде незалежна Україна, а я вам кажу, що її ніколи не буде, коли будете слухати таких промовців як цього вечера. Хто де коли бачив, щоби прерія була виорана, засіяна і зродила пшеницю без господаря? Ми Українці є тим ланом, який потребує газди, щоби родив пшеницю. Не було ані одного століття від часу нашого поневолення, щоби ми не піднімали голову проти своїх гнобителів, але успіху не було, бо не маємо господаря, котрий давби провід нашим змаганням. Знайдімо газду, будьмо йому послухні і вірні, а станемо народом, який у своїй хаті матиме право і волю.

"Хто із вас бачив сотню без сотника? Або хто із вас видів порядок і згоду між дітьми без батька? Або хто із вас знає про пчоли без матки? Навіть колиби і всі Українці покінчили найвищі школи, то і тоді треба їм голови, що дававби провід і напрям національній роботі, та коло котрого всі мусять скупитися як пчоли біля матки. Колиби ми Українці були такими патріотами як німецький залізний канцлер Отто Бисмарк, що злучив роздріблені германські держави у велику німецьку імперію, то й тоді треба, щоби оден нами кермував в політиці і всюди виступав в нашім імені!"

Мою промову перервав високий чоловік у сивім одінню словами: "Ось у Злучених Державах Північної Америки не одна рука кермує державою, а вибирають там що чотири роки президента. Скажіть, будь ласка, що хибує в тій державі- Чи в нас так не моглоби бути?" Я відповів: "Знаю Америку, бо був там перед світовою війною на роботі. Там є сильний господар,

зложений з кількох богачів - політикерів, які з поза куліс правлять державою та лише від них залежить вибір президента і провід у краю. Америка богата, але котиться у пропасть, бо з розкошами йде в парі і погубна деморалізація. Бандити керують там найбільшими містами. Хмара розводів рік-річно. В неділю отворені театри, коршми, кіна, навіть фабрики в русі. Бандити крадуть дітей, щоби в їх богатих батьків вимусити грубі тисячі окупу. Там ніхто вірити не хоче навіть найбільшим державним мужам, так розполітиковано нарід виборами. А вибір президента коштує їх мільйони доларів. Не бачу причини, чому би і там не було ліпше, якби одна вправна рука провадила державний корабель. Впрочім, що Американці, то не ми, Українці; що корисне одним, це шкідливе другим.

Ми Українці шість сот літ находимося у неволі і лише тоді світило над нами сонце, коли правила нами одна рука. То було давно за князів Святослава, Володимира Великого і Ярослава Мудрого, а опісля за гетьманів Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, і 1918-го року за Гетьмана Павла Скоропадського, доки честилюбива отаманія не усунула його від влади, а разом з тим вичеркнула Україну з карти державних народів Європи”.

Сила не в кількості,
а в якості.

Приповідка.

НА ТОРГОВИЦІ. ДИСПУТА ДВОХ. МОЇ ПОЯСНЕННЯ

На торговлиці був виїмковий рух. Купці сиділи рядами і продавали всячину. Широка площа покрита була возами, якими приїхали селяне зі сіл, купцями і перекупнями. Люде ходили то в одну то в другу сторону, одні стояли гуртами коло курей, інші коло грибів, деякі коло полотна і кожухів. Шуміла ціла площа, ніби море від подиху вітру. Я мав вражіння, що це велика купа муравлів, які пильно працюють, квапляться. На лицях покупців слідне зацікавлення, бажання чогось. Декотрі з них були зажурені, мабуть не ставало їм грошей на купівлю всього цього, за чим прибули на торговлицю.

Якась дитина плакала серед натовпу, бо загубилася від мами. Люде зупинялися біля неї, пожаліли, потішили, тай йшли далі з повною головою власних клопотів. Не було кому зайнятися нею. Я подумав: “Як ніхто не хоче зайнятися дитиною і знайти її маму, так ніхто не хоче помочи й Україні добути волю”. На ту згадку холодний вітер проняв мою стать. Я думав далі:

“Дитина не в силі знайти свою маму, свій тягар збуває плачем, але український нарід не є дитиною, він могутній велит, має на стілько сили, щоби міг

сам собі здобути волю, але ще не усвідомив собі того, що тільки один законний Провідник виведе його на державний шлях”.

Були люде ріжного стану і національності, та найбільше було селян-Українців і їх невідступних співжителів Жидів. Поміж товпою вилискувалися то тут то там багнети на крісах надутих поліцаїв, що ліниво поштуркуючи всіх ліктями протискалися вуличками. Я проходжувався між людьми, деколи ставав з боку і дивився на гамірне людське мурависько. В мені будилося почуття гордості і сили, що я не самітний, а належу до великого українського народу, що має свій рідний край, свої розлогі поля і сіножати, рвучі ріки та великі міста і прекрасні мережані садками села. Тільки як жаль, що мій нарід не кермує сам собою, не користується тим багатством, лише чужинці, котрі захопили лукаво нашу землю, а нас мучать, неволять, поштурхуючи неначе купець свій товар на торговиці.

Серед торговиці під фігурою грав і співав лірник якусь сумну пісню. Ліра бреніла тужливо, ніби плакала з болю за утраченим щастям. Лірник не мав ноги, мав сиву бороду по пояс, був одягнений в лахміття. Тут було найбільше людей. Вони стояли кругом діда і слухали, покивуючи сумно головами, його пісень, що переносили їх думки на побоевища світової війни в далекі чужі краї, де гинули їх рідні і знакомі за чужі їм інтереси. Ще хвилю гомоніла пісня і перестала. Дехто кинув гріш до шапки співака, потім перстень слухачів перервався, лірник пошкандибав на нове місце співати сумної думи-пісні. Я сказав до людей:

“Гарний день нині, гріє сонечко, тому і така си-

ла людей на торзі' "Так", — відповів старий чоловік, що стояв коло мене. "Тут"—говорив він—"кож-дої днини такий здвиг. Бачите, Українців багато і орудки мають різні, одні продають, другі купують, а деякі оглядають товари, щоб роздивитися в цінах".

Я сказав: "Завважую по лицах, що всі селяне, видно стараються виконувати свої життєві обов'язки, але цікавить мене чи ті самі люде так радо сповнилиби свій національний обов'язок, чи сталиби в карні ряди за українську державність? Чи вони кинулиб свою родину, працю і рідне село та на перший боевий клич сурмача змоглиб створити зі себе могутню непобідиму армію для боротьби з нашими ворогами?"

"Де там", — сказав поквапно високий чоловік і оглянувся чи нема де близько жандарма, цього вірного оберігателя нашої неволі.

"Що таке балакаєте" — перебив йому чоловік в сивій куртці, що стояв близько нього. "Хиба не було в нас армії, коли ми воювали з поляками? Була, і то добре здисциплінована та послухна своїй старшині аж до послідної хвили".

Перший: "Так, армія була, бо не було вже Австрії, але чому її не було тоді, коли істнувала Австрія. Хиба тоді не треба було Україні самостійності? Говорю про теперішній стан, — чому тепер не організується армію по всій Україні, коли окупанти зорганізовані і слідять за кожним нашим рухом?"

Другий: "Нас сорок мільйонів, отже є армія і то не аби яка. Сорок мільйонів, чуєте?"

Людей ставало коло нас щораз більше, бо зацікавилися оживленою диспутою. Заговорили ще і інші. Їх погляди були по стороні чоловіка у сивій курт-

ці. Я сказав:

“По що обманюємо себе сорок-мільоновою силою Українців? Хиба-ж вони всі здібні до війни? З цього числа що найменше 30 мільонів припадає на малі діти, старців, хорих, та тих, котрих “хата з краю” З тих всіх не то що користи не маємо, а навпаки: ними мусітимуть піклуватися ті, яким місце на полі бою, щоби вони з голоду і холоду не вигинули. Бачите, яких це сорок мільонів! Можете на них числити в потребі? Будова держави не довершується руками великого числа, а полягає все на групі ідейних борців, запалених святим вогнем патріотизму та готових на найвищі жертви для Вітчизни”.

“Українці все були добрими вояками, бо вони витривалі і послухні. Після провалу московського царату, а опісля Австрії, українські жовніри доказували нечуваного геройства, та все пішло на марне, бо бракувало їм проводу, одної авторитетної руки, яка обнялаб всі українські загони, та спрямувала їхні зусилля в одно загальне державне русло. Крім цього треба було мати за собою ще добру опору хоч в одній великій державі, що обставалаби і боронилаби нас перед трибуналом великих держав, який виміряє народам державні границі. В нас цього не було. Не маємо голови держави, через се не маємо нічого!.. Як би ми його мали він посвоячувавбися з пануючими родами, а тоді булоб о много легше мати помічника перед тими, що визначають державні границі. Треба мати доброго свата, свояка з впливами на світову політику. Доперва тоді можна мати світову повагу і державний блеск”.

“В нас цього блеску нема. Ми мріємо про роз-

перезаний демократизм, якого немає нігде в світі. В нас кождий хотівби кермувати державою Ми замість творити оден осередок, оден центр, та мати Одного правного Господаря, його слухати, йому повинуватися та підносити його впливи і повагу так в дома як і за границею,—бавимося в ріжні центри та авторітети й тішимося великим числом Україців, мов дитина обарінками.“

“Такі наші недомагання виробили про нас поняття в очах світової політики, що ми не дозріли ще до своєї держави. Наші сусіди знають, що ми незгідні уважають нас за політичних дітваків, з якими не хочуть числитися. Ми пісок на березі моря, якого є вправді дуже багато, але годі з нього палату збудувати.“ Люде слухали уважно, я говорив далі:

“Я ходив від села до села, говорив з хліборобами про національні справи. Вони хочять Одного Проводу, бридяться безліччю партій і програм, як теж їх провідниками і творцями, бо не бачуть між ними згоди і правдивої державницької роботи. Вони підтрималиб щиро всяку народню справу, колиб бачили між провідниками згоду і оден провід. Вплинім на сварунів, щоби погодилися між собою. Кажімо їм, що вони мусять признати над собою Оден Авторітет. Видвигнім його високо понад розбурхане море українського хаосу, даймо йому вільну руку в думанню і діланню; хай творить і веде політичну лінію і працю нашу, хай переговорює з політичними верхами великих держав. Піднесім його пошану дома і за границею. Попираймо його щиро і всюда, бо він наш голова, він Перший Українець. Тоді він при нашій допомозі напевно здобуде нам волю. Український прапор доперва тоді залопотить свобідно по всій нашій великій і багатій Землі-Україні”.

Згода буде,
а незгода руйнує.

Приповідка.

РІЧНИЦЯ ЧИТАЛЬНІ. ПРИВІТИ ГОСТЕЙ. ПОЛІТИЧНА РОЗМОВА. ПРИТЧА.

Читальня Тараса Шевченка обходила двайцятьлітню річницю свого заложення. На святі було багато людей; був також і я. Як засіли гості до столів з приготованою перекускою, та поділи собі й випили пива, тоді високий мущина, одітий в чорний одяг котрий був головою читальні, подякувавши гостям за присутність, став викликати представників місцевих товариств та просити до слова. Чоловік з весело усміхненим обличчям, говорив низьким голосом:

“Я ветеран, що бився у війні за Австрію на італійським фронті, а потім в рядах Української Галицької Армії з ляхами за українську самостійність. Війна була страшна. Як ми воювали вже з Ляхами, то видавалося нам, що йдемо в танець, бо була надія, що визволимо свою землю з кігтів відвічного ворога. На поміч ляхам прийшла Франція і перемогла нас. Ляхи віддали за се Французам наше багатство: копальні, ліси, залізниці, а те, що ще завинили, платять з нашої кєрвавиці, з податків. Я репрезентую заповогове товариство ім. Івана Франка. Товариство помагає грішми своїм членам в часі слабости, тішиться повагою, але за мало має членів, бо люде не зрозуміли поки що значіння товариства. Ми нарід рільний, який не здає собі справи з того, що належучи до фінансового підприємства, можна себе забезпечити в слабости і на старі літа. На місці однак не стої-

мо, все вчимося та освідомляємо себе в тім, що краще. Вірю, що з часом буде в нас розвинений промисл й запомогові підприємства. Від товариства передаю щирі желання членам читальні і бажаю найкращого розвою й успіху в праці.

Потім говорила гарно одіта пані. Вона сказала:

“Я є делегаткою від Рідної Школи ім. Маркіяна Шашкевича. Наша школа розвивається добре, але я бажалаби, щоби більше дітей ходило до школи, бо в науці наша будучність. Без науки не поступимо ані кроку вперед, все будемо стояти по заді других. Тепер такі часи, що хто не учений, той мусить бути поштурковиском. Говоримо всюди про свою независимість. Щоби її діпняти, то мусимо учитися. Як є тут родичі, що мають діти у шкільнім віці, кличу їх, щоби посиляли своїх дітей до школи, коли хочуть бачити їх світлу будучність”.

Опісля говорили гості одні до других про загальні і повседневні справи, що кому було до вподоби. Оден з гостей сказав таке:

“Мені припала до вподоби програма соціал-демократів, яку пропагує Винниченко; він хоче, щоби була пролетарська самостійна Україна”

Другий висловив також своє політичне вірую:

“А я є соціал-революціонер, бо ту партію провадив Грушевський. Він хотів, щоби Україна була без хлопа і пана, навіть батько Трильовський стоїть за тим.” Інший гість із низько стриженим волоссям сказав:

“А я знова люблю організацію републиканців, бо тут сам народ всьо рішає, вибирає парлямент і президента після своєї вподоби.”

Тоді голова читальні попросив мене, щоби я

сказав дещо. Я говорив:

“Чую, що шановні гості говорять про політичні партії. Одні хвалять собі партію соціал-революціонерів, другі партію републиканців, треті партію отамана Петлюри. А я ось запитаю вас:

Навіщо нам стільки політичних партій? Чи не краще мати одну, але сильну партію? Маса не любить багато партій, та безліч провідників; вони люблять бачити одну, але сильну партію, і одного, але дійсно впливового провідника, котрий вмівби не тільки розумно нас вести але також заступати нас за границею. Не винуймо масу за це, що вона не рухлива і не підтримує як слід наші змагання. Вона бачить, що у верхах нема порядку і згоди, а нема тому, бо брак нам одного провідника. Вона природно відчуває, що так далше не може бути.

Я дивуюся чому провідники партій не мають на стільки політичного хисту, щоби злучити свої партії в одну цілість та створити оден сильний український блок об який розбивалисяб всі ворожі затії. Виходить, що не лідерам організувати людей в партії, а треба взятися комусь за організування лідерів, бо вони не щирі, їм не Україна і наша доля на думці, а особисте “я”. Инакше створилиби одну сильну групу, зреклисьби своєї засліпленої, фальшивої амбіції, поставилиби добро батьківщини вище власних інтересів, найшлиби для себе й народу певну точку опертя під Одним Провідником, працюючи разом з ним для відбудови своєї держави. Зле, що лідери наших партій не хочуть погодитися на одного провідника. Вдають, що ніби не знають того, що ніяка держава не будувалася тоді, коли її горожане були розбиті на політичні партії і релігійні секти. Є й такі ди-

ваки, які отверто говорять, що нарід поділений на різні групи з окремими програмами, робить більший поступ і тим ніби оправдують свою сеперативну роботу. Кажуть: “Ось Англійці і Німці поділені на багато різних партій, — їм те не шкодить, чому в нас так не може бути?” Така балачка мабуть найбільше неоправдана. Бо ніхто не бачить ніде, щоби кілька англійських чи німецьких політичних партій чи релігійних сект разом працювали, щоби збудували школу, видавали часопись нове діло робили. Розбиття їм також шкодить, але ми того не бачимо, бо задалеко від них стоїмо. Впрочім вони державна нація, а ми доперва стремимо до неї, а через се потрібна нам тимбільше єдність і порозуміння. Гості слухали уважно. Я заохочений їх увагою, сказав їм таку притчу:

“Три брати прийшли до правника і сказали: “Лани чотирох панів припирають до ниви, яку ми одідичили від нашого батька, але її забрали пани для себе. Контракт на посідання цієї ниви в наших руках. Чи можете виправувати ниву для нас?”

“Якби ні”, — сказав охотно правник. “Панів вижену з вашої ниви, але мусите зложити мені по 10 карбованців, инакше не беруся до роботи”.

Брати поглянули незадоволено оден на другого, а по хвилі оден сказав з притиском: “Не можемо зложити вам грошей, бо сваримося за те, що сіяти на ниві. Я тої думки, щоби сіяти жито, другий брат хотівби сіяти гречку, а третій просо”. Правник усміхнувся, а потім сказав:

“Зле думаєте. Вперед виправуйте ниву, а потім будете думати, що на ній сіяти. Ви сварітеся, що на ниві сіяти, а пани орять вашу ниву”. Гості сміялися з

незгідливих братів, гомін сміху рознісся по салі. Сміявся я також. По хвилі я запитав:

“Чи знаєте кого представляють незгідливі брати?”

“Не знаємо”, — сказав сухорлявий чоловік, що сидів біля мене.—“Ми радіб почути ваше пояснення”.

“Пригадують наших лідерів, що не можуть погодитися, яке правління малоби бути на Україні. Ріжняться думками, спорять над дрібницями, а займанці в кулак сміються з нас всіх, а також із них, що не вміють згідно жити. Кудаж їм до найтящого діла: будови держави братися? Хотілиби правити Україною, мати повагу у других держав, але до згоди між собою прийти не можуть. Вони подібні до такого господа, який думає сіяти лан пшениці, а не знає як посіяти петрушку на грядці”.

Якийсь чоловік з підстриженим вусом замітив таке на мою бесіду:

“Правду говорите, добродію. Я самий нераз це передумував, але не міг вияснити людям, бо я не бесідник. Скажіть ще дещо.”

Я говорив далі: “Займанці добре знають, що наші лідери незгідливі. Знають, що не маємо одного провідника, який лучивби нас всіх в одну громаду. Знають також, що навіть в товариствах за часто змінюємо урядників. Знають, що ми подібні до соломи, яка скоро запалюється і ще скорше гасне. Не дотягаємо скиби до кінця. Поправмо свої хиби, поважнійше думаймо, ширше дивімся кругом себе.

Щоби дістати державну незалежність, треба всім нашим організаціям і їх лідерам признати Одного Провідника над собою, але такого, що має законне право, якого ніхто инший не має.

Коли не Бог буде дім,
Даремна праця будівничих.

Псалом 126.

ВІДЧИТ І ДИСПУТА

Одної неділі вечером мав я виголосити відчит в читальні. Слухачів прибуло понад три сотки. Всі цікавилися українськими справами; були також лідери різних місцевих товариств і партій. Хтось сказав їм, що я прибув до міста для того, щоби заложити свою партію і бути в ній президентом. Голова читальні попросив присутних о спокій і покликав мене до слова. Я говорив:

“В нашій історії маємо три великі постатті, які приковують до себе нашу увагу і кличуть нас жити і поступати після їх думок. Перша стаття — це безсмертний Тарас Шевченко, геній, поет і національний пророк. Він учить нас любити Україну, а навіть умерти за її щастя і волю. Друга стаття — це Іван Франко, великий учений галицької землі, поет, письменник і каменярь на освітньому полі, котрий взиває нас не зважати на труднощі, але йти вперед в науці й досвіді та ломати скалу народної темноти, бо лиш в науці і праці люде здобудуть собі світлу будучність. Третя стаття — це ідеолог, політик і дипломат, Вячеслав Липинський, котрий своїми працями у Листах до Братів Хліборобів витичив нам ясний шлях до здобуття української державної незалежності.

За вісь довкола якої має крутитися вся наша державницька праця, — ставить В. Липинський осо-

бу Пана Гетьмана Павла Скоропадського і Його Рід, котрий походить у прямій лінії з гетьманського роду Скоропадських вісімнадцятого століття. Саме цього нащадка Роду Скоропадських Павла проголошено торжественно великим зїздом хліборобів-державників у Києві дня 29. квітня, 1818 р. Гетьманом Всієї України. Через інтриги таки своїх людей, отаманів і кандидатів у президенти та їхніх союзників большевиків — Гетьман уступив під напором бунту, з Києва, подався на чужину. Але він не зрікся права до свого Гетьманського Престола; він дальше продовжує гетьманську традицію і де може там виступає в обороні загарбаної України.

Одинокий В. Липинський став на правдивий шлях відбудови української держави з Монархом-Гетьманом на чолі; бо монарх є неначе душею держави. Коли якась держава хоче знищити ворожу собі державу, то в першій мірі старається усунути її опору, її пануючого. Ось приміром: Року 1879 Німці побідили Французів і щоби їх ослабити зажадали прогнання Наполеона III. з престола. Перемінивши таким чином Францію в республіку Німці завдали їй найбільший удар від якого вона і до нині не може опам'ятатися. Те саме зробили 1918 року Французи Німцям, бо приневолили їх усунути цесаря Вільгельма II. з престолу, пхнувши Німеччину в пропасть республіканського безголов'я. Республіканізм, се такий пустар, на яким ростуть різні бур'яни політикантів. Іде борня одного політиканта супроти другого за провід і перегони ніби ліпшої системи, в борню втягнені горожане, повстає ненависть між людьми і занепад ладу та праці.

Примірів на се багато. В Німеччині перед світо-

вою війною було лише сім великих політичних партій, колиж стала республіканською повстало яких 35 партій. Сварці не було кінця аж передано керму держави в руки одного чоловіка, диктатора.

Не лучше у Франції. Там від 1920 до 1931 року змінялося правительство 21 разів. Можна собі уявити, які там сварки мусіли бути в парляменті і скільки гроша стягнено з населення на покриття різних видатків, звязаних з демократичними виборами.

Розумні люде ратують держави від упадку тим, що передають керму в руки одного чоловіка. Так поступили мудро Норвежці. Вони усунули президента, а признали над собою дідичного короля. Ми стоїмо остільки гірше, що нас розідають постійно не лише свої люде, “татарські люде” ріжними політичними плятформами, але й займанці не випускають нас зі своїх обіймів. Мимоволі насувається питання, чи ми гірші від Норвежців?

Навіть такі собі Румуни не дозволили ріжним президентам пописуватися, але після смерти свого короля Фердинанда воліли вложити королівську корону на голову дитини Мігая I., щоби не наражувати свою державу на всілякі небезпеки.

Наводжу це тому, щоби унагляднити вартість пануючого. Монарх все більше дбає про державу, чим президент. Монарх дбає,щоб передати державу в цвітучому стані своїм дітям; вибраний президент користує з хвилевого зарібку. В республіканськім краю всі наймити, нема господаря, нема того блеску, який одушевляє націю. Републікою з поза куліс править партія, а радше група богачів, які диктують всім такі права, які є вигідні їх інтересам, а не зага-

лові горожан країни.

Гетьманська ідея централістична, оперта на християнстві й історичнім досвіді, шириться всюди і до неї належать такі Українці, які цінять і розуміють вартість одного господаря в державі, а не хочуть виборного президента, котрий залежний від виборчих грошей богатирів, гнеться перед маєстатом їх жишень і перед продажними політикерами, деморалізує нарід неймовірними обіцянками, щоб лише бути вибраним.

Займанці краще нас, розуміють вартість гетьманату, бо бояться його більше чим всіх українських партій разом взятих. Осіню, 1932 року доносили часописи, що визначні московські провідники на еміграції в Європі відбули наради в справі протиділання впливові Гетьмана у світових дипломатичних кругах, тому, що він уживає їх на відірвання України від московської метрополії. Білі і червоні Москалі, без огляду на партійну приналежність, виступили спільно проти Гетьмана як проти одинокої організованої сили Українців, що грозить їм.

Також на засіданню повного пленуму центрального виконавчого комітету большевиків України, його голова Петровський виголосив дня 27 січня 1933 року проти-українську промову, гідну українського хама і підніжка Москви. Він кликав московський уряд домагатися в європейських держав, щоб вони спараліжували гетьманський рух у себе."

По відчиті почалася дискусія. Чоловік, що належав до Петлюрової партії сказав: "Може добре булоб, як бувби у нас оден провідник, але не Гетьман Скоропадський, бо він був російським генералом".

Я відповів:

“А чим ви хотілиб, щоби Гетьман був? На всіх займанщинах Українці були на службі у чужих, бо инакше не могло бути. Видно, що спосібним є наш Гетьман, коли і в чужих став генералом. Він знає воєнне діло. Таких нам потрібно як найбільше при будові держави”.

“Та бо Гетьман з церквою тримає”, — сказав чоловік, що був членом соціал-революційної партії.

“Це також доказ вищої державної мудрости. Де ви бачили — сказав я — державу без Бога? Церква, головний філяр держави. Ніхто крім Росії не руйнує церкви. Валені церкви в Росії упадуть на голови самих їх руїників. Трактори, якими большевики чваняться не спасуть їх, ані електрика на селі, ані ніякі інші технічні здобутки. Нарід без Бога здеморалізується, а тоді навіть ославлена Чека стане безсильно супроти здичілих мас”. Серед тиші на салі я говорив далі:

..

“Жиди мають силу, але в них організація оперта на двох найбільших справах, а саме на Бозі і народові; в них кождий належить до синагоги, а хто в суботу торгує дає половину зарібку на свою церков й організацію. Ось і другий примір значіння церкви:

”Поляки, щоби усаможійнити свою “ойчизну”, під час розвалу Австрії і Росії наймали тисячі Служб Божих у костелах. Польські графи і всі пануючі тримають духовних у своїх дворах, які у двірських каплицях правлять їм щоденно Служби Божі А як у нас? В нас леда який підпанок ухиляється від Бога-Творця світа, від найбільшої моральної сили, до церкви не належить, до молитви байдужний, бо не знає

того, що без Бога ніщо діпняти не можна". Мені перебив мову чоловік від дверей. Він сказав:

"То всьо добре, але видно ви не знаєте гаразд минувшини гетьмана. Гетьман організував карні експедиції, які карали селянство. Я був тоді на Україні".

"Ні, добродію", — сказав я. "Не Гетьман організував експедиції, вони були на Україні доки Гетьман обняв владу. Їх організували темні люди в грабіжницьких цілях у часах, коли Україною правила Центральна Рада. Таку клевету кинули на Гетьмана большевики з їх тодішніми союзниками Винниченком і Петлюрою, щоби підняти народні маси до бунту проти Гетьмана".

"Гетьман заключив був угоду України з Москвою" — кричав грубий чоловік, що стояв коло вікна, — "уважав москалів і ляхів на Україні рівноправними горожанами з нами". Я відповів:

"Гетьман заключив угоду взаємної помочі з неіснуючою царською Москвою під натиском побідної антанті і був би напевно старався так "збудувати" Росію, щоб вона раз на все була нешкідливою для України. Гіршу протигетьманську угоду заключили Петлюра і Винниченко з большевиками, бо гетьманат завалили немов на те, щоби віддати Україну в руки червоних тиранів. Що до другого закиду, то скажу, що наших співжителів на Україні: Поляків, Жидів і Москалів годі вже нам вирізати або в Чорнім морю потопити. Гетьман мудрий політик! Він шукав кооперації з усіма горожанами, а особливо з горожанами не-українського походження, котрі могли не лише шкодити йому в державній творчості, а то й завалити його найкращі почини, як це вже не раз сталося в нашій старій й найновійшій минувшині".

Як буде гетьманська булава,
то буде й українська держава.
Приповідка.

ДРУГИЙ ВІДЧИТ І ЗАЛОЖЕННЯ СІЧОВОГО КУРІННЯ

На другім відчиті було більше людей, бо розійшлася вістка, що відчит буде цікавий. Я говорив:

“Як у спеку потрібний дощ на жито, бо причиниться до того, що колос наливає зерно, так нам Українцям потрібний Один Провідник, який стоявби по над всі партії і впливавби на них своїм авторитетом, щоби працювали для добра держави і українського народу. Ми Українці від упадку нашої держави все мріяли про республіку і широку демократію, хоч вони були причиною упадку нашої держави. Не уміємо учитися з історії і все маємо наклін повторяти ті самі блуди.

Тепер чекаємо на слушну хвилю, коли на наших землях настануть великі заворушення, або війна, а тоді кинемося будувати свою державу. І як ми будемо її будувати?

В нас нема зброї, нема ні одного стрільна, нема одіння для війська, не маємо ані на оден обід, щоби прохарчувати хочби оден відділ війська. І здобувай державу! Дехто приховав ще з воєнних часів кріса і кілька набоїв. Але чи це вистарчить на довго, і чи ця “зброя” буде достаточна? До боротьби треба гармат, літаків, танків, отруйливих газів. Іх Українці не

будуть мати, бо це не такі річі, що їх де небудь можна дістати і сховати під полою опанчі.

Що більше. Колиб ми навіть котрогось з ворогів наших перемогли, то на підмогу йому стануть його союзники, котрі договорами з ними зобов'язані до цього акту. Отже не лише з теперішніми окупантами України матимуть Українці до діла, але також і з їх союзниками. Як можна в такому разі воювати з кількома зорганізованими державами не маючи зброї, ні грошей, ні союзників до помочі? Чим воювати і як воювати, після чиїх плянів і вказівок малаби вестися боротьба? Де наша шпіонажа, яка вивідує силу і наміри противника? Де генеральний штаб, який керує арміями в боротьбі? В нас про так важні справи мало хто думає, а натомість палять панські добре заасекуровані стирти соломи, кидають зза плота камінням в жандарма, граблять банки, перерізають телеграфічні дроти, витягають пороги з під залізничних шин, щоби перевернувся поїзд з людьми — і цим шляхом думають будувати Україну! Чи так будується Україну? Чи нема шляхотнійшого, більш успішного способу? Що властиво “будівничі” такими методами боротьби хочуть досягнути?! Пригадайте собі лише, що Польща 1830 року повела не такий бунт проти Росії, а Мадярщина 1848 року проти Австрії. Проте одних і других повстання скінчилося невдачею. Тим більше перерізування телеграфічних дротів тощо, не можуть принести корисного успіху для української державницької справи, а навпаки стягають на весь український загальний жорстокі переслідування зі сторони наших ворогів та пятно анархістів і бандитів в опінії заграниці. Розкажу вам цікавий епізод. Ось він:

В Канаді, коли я був на роботі в однім великім

місті, де є багато Українців, до одної салі скликано українських жінок в справі протесту проти польського правительства, щоби йому пригадати не християнське поведення, якого воно допустилося над Українцями в часі ганебної пацифікації. Було около 1000 жінок; було також кілька мушин, які помагали жінкам кермувати зібранням. Було кілька рефератів, а потім диспутовано над тим, яку резолюцію мають винести збори і кому посилати. Одна жінка попросила о голос предсідницю, вийшла на екстраду і сказала між иншими таке:

“Не посилаймо петицію до Ліги Націй в Женеві, не тратймо грошей на телеграму, бо то нічого нам не поможе, але збираймо гроші на революцію в Польщі; кождий цент, то одна куля для Поляка”. В тій хвилі гучні оплески понеслися по салі мов лискавка грому. Того вечера зібрали між присутними \$102 на “революцію” в Польщі, а деякі українські часописи з ентузіазмом у своїх передовицях помістили ту промову. Довідались про те все Поляки і польський конзуль; знала про ту промову також місцева поліція. В кілька неділь по зібранню Українці хотіли зробити демонстрацію улицями міста, як знак протесту проти пацифікації в Польщі, просили посадника і поліцейського шефа, щоби дозволили, та дістали відмовну відповідь.

Тепер я запитаю вас, шановна громадо, хто коли з вас чув, або читав в часописах, щоби хто хоче робити революцію, так публично викрикував про це на зборах? Таких “будівничих”, як ся жінка є в нас цілі хмари. Таким “будівництвом” викликаємо не страх у займанців, але сміх. Пора скінчити з демагогією! Треба признати одного розумного бу-

дівничого, инакше даремні наші зусилля і надія на незалежність”.

Коли я се говорив, люде слухали і тільки головами похитували. Я говорив далі:

“Дійти до здійснення наших змагань можна лише при Однім Господареві, котрим є Гетьман Павло Скоропадський. Провидіння дало Українцям велике багатство-землю. Вона хоче, щоби не руїною цього багатства будувати Україну і не сотнями безвідповідальних отаманів і крикунів, але одним господарем, що несе за свої вчинки відповідальність перед Богом і людьми.

Висока худощава жінка запитала:

“Пане, ви дуже добре говорите, однак коли би когонебудь всі Українці хотіли попірати, він мігби відограти таку саму роль, яку, як ви думаєте, може відограти Гетьман Павло.

“Ні, хто небудь не може”, — відповів я, “бо ніхто з Українців не має за собою гетьманської традиції, лише Гетьман Павло. Коли буде “хто небудь” на українським троні, тоді “хто небудь” схоче його звідтам усунути, щоби самому там засісти. Гетьман військовий чоловік, знає воєнне діло, яке найпотрібніше голові держави; має сина, що покінчив високі військові школи, та колись заступить місце батька. Не признавати Гетьманом Павла Скоропадського, а “когось иншого”, значить те саме, що валити розкішну палату, а на її місце будувати малу ліпанку.

Кожна річ, на яку кинемо оком, промовляє за цим, щоби одна рука кермувала Україною. Вселенна кермується одним великим газдою — Богом. Церква Намісником Ісуса Христа, армія — одним генералом,

родина — батьком, пчоли — маткою. Де є безголовя, там і найкраща організація сходиться до зера. Родинне життя тратить свій зміст, розкладається і стає неужитком. Тим більше розчленована Україна потребує Одного Господаря.

Готові пляни ділання, союзників, запевнені позиції і інші середники, потрібні при боротьбі за українську державність може приготувати заздалегідь лише Один Провідник — Гетьман. Він самотній з Українців має за собою державну традицію. Він відомий в політичних колах світа, має знайомства, а головне: йому швидше повірять хочби на слово, бо всі знають, що член бувшого пануючого роду вміє додержати приречення.

Хто числитиметься з президентом, колиб його навіть спромоглися вибрати Українці? Хто схоче дати йому матеріальну підтримку, хто зв'яжеться з ним союзом, коли весь світ знає, що ми нині вибираємо і величаємо, а вже завтра скидаємо і опльовуємо? Ніхто не повірить вибранцеві залежному від такого народу.

Що більше. Одного президента виберуть Українці у Львові, другого в Києві, третього в Чернівцях, четвертого в Харкові — словом збудують політичний Вавилон — вийде нове політичне фіяско, що помішає Українцям “язики”, відбере розум, як в 1918 році, коли отамани покрили Україну, як чорне гайвороння зелений гай. Знова упадуть жертви, з яких українська справа не буде мати хісна.

Українські лідери, кандидати на президентів, або і самі президенти, щоби себе оправдати, знова скажуть Українцям: “Ми були не приготовані до

війни і тому її програли". До боротьби треба заздалегідь приготовлятися, а не чекати послідної хвилі, коли палахтять села, коли плач і лемент несеться від хати до хати, від села до села. Мисливці не тоді годують хортів, коли на лови з ними йдуть, а перед тим. Так і ми Українці повинні все підготувати і основно передумати наперед".

"А яка система правління малаби бути на Україні при Гетьмані?" — запитав мене чоловік, що сидів не самім переді. Я відповів:

"Після думки нашого ідеолога В. Липинського бувби парлямент, але не з послів вибраних теперішнім демократичним методом, де часто попадають люде ледащі і непотріби, лише завдяки тому, що вміють багато обіцувати і масненько говорити до виборців. Парлямент української Трудової Монархії мавби складатися з представників трудових клас. То значить: певна скількість рільників малаби свого представника, робітники свого, ремісники, урядники, склепарі-торговці, промисловці свого і т. д. В парляменті зійшлибся таким чином люде, що знають і розуміють наскрізь потреби й вимоги того класу громадянства, який вони заступають. Це булиби станові послы, вони виходилиби з осередку даного стану. Не булоби так як тепер в демократичних державах, що рільників заступають в парляменті міщане, а робітників банкирі, не маючи про потреби своїх виборців найменшого поняття.

Щоби Ясновельможний Пан Гетьман міг мати ще більші впливи в міжнародній політиці, щоби улекшити йому підготовку плянів для відбудови української держави, зносили з пануючими, тощо, — кон-

че треба, щоби всі Українці всюди його піддержували, щоби всім говорили, що Він є нашим Гетьманом. Тоді Гетьман зможе звести і поладнати наші заплутані політичні кінці до пуття. А нам треба обстоювати вірно за Гетьманом підносити Його блиск і повагу на Україні та за границею. Але чи ми так зробимо, чи ми зуміємо побороти в собі нашого найбільшого ворога: свою зарозумілість? А повинніби, бо Україна на Голгофті стоїть, до хреста прибита, пливе кров з неї, вона благає порятунку. Та не всі ми чуємо її благання. Багато з нас люблять тих :етьманів, котрих нема вже на світі, а не хочуть піддержати цього, що живе та бажає нашого попертя І скажіть мені: чи не дивні ми люде, що лише мертвих шануємо і любимо? Чи диво, що мертві й усі діла наші”?

Люде вислухали мене уважно. Того вечера заложив я при читальні Січовий Кіш. Вписалися найбільш свідомі Українці. Гетьманський світогляд був для них неначе світло серед темряви. Вони зрозуміли, що треба згуртувати в одну цілість всю Українську Землю, розшарпану окупантами. До української цілості втягнути москвофілів, польонофілів, мадярофілів і румунофілів, здисциплінувати поодиноких лідерів і признати провідником лише Гетьмана Павла Скоропадського і Його Рід!

РОДОВІД ІХ СВІТЛОСТИ Я. В. ПАНА ГЕТЬМАНА ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

(За проф. Д. Дорошенком)

Пан Гетьман Павло Петрович Скоропадський належить до визначного й славного в історії України гетьманського роду. Перша згадка про Рід Скоропадських стрічається в історії 1648 року, а саме про Федора Скоропадського, родом з Уманщини. Він воював при Гетьмані Богдані Хмельницьким проти Польщі й поляг геройською смертю у бою коло Жовтих Вод. Федір оставив по собі сина Ілію, котрий мав трох синів Івана, Василя і Павла Скоропадських. Всі три браття перейшли 1674 році на лівобережжя й оселилися в теперішній Чернигівщині. Вони були освічені люде, їх зразу прийнято було за гетьмана Самойловича до Генеральної Військової Канцелярії. Іван Скоропадський відзначався великими військовими і дипломатичними здібностями, був учасником Мазепиною замислу увільнити Україну з під кормиги Москви, і саме тому після полтавського розгрому Івана Мазепи, на раді, скликаний 6. листопада в Глухові, козацька старшина вибрала Івана Скоропадського гетьманом України. Він гетьманував до 1722 року в часах найтяжчих політичних відносин на Україні, стараючися, як міг, змягчити режим московської окупації, заведений царем Петром на наших землях. Іван Скоропадський не залишив синів,

тому право представництва Гетьманського Роду перейшло по його смерті на його брата Василя, що держав уряд генерального бунчужого при Гетьмані. Син Василя Скоропадського, Михайло належав до найвидатніших фігур Гетьманщини XVIII. віку, користувався великими впливами серед козацької старшини і займав посаду генерального підскарбія (міністра фінансів). Михайло був тричі жонатий: перший раз з онукою гетьмана Самойловича, а вдруге з дочкою Гетьмана Апостола. Саме з цього другого подружжя походить генер. хорунжий Іван Скоропадський, прадід теперішнього ЯВП. Гетьмана Павла. Таким чином живучий ЯВП. Гетьман Павло походить прямо з гетьманів по мужеській і жіночій лініях свого Роду. Дід нашого Гетьмана був губерніяльним маршалком Полтавщини. Він мав сина Петра й дочку Єлисавету. Єлисавета Скоропадська за мужем Милодарович була відома українська патріотка і фундаторка Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка у Львові. Петро Скоропадський був Маршалком Стародубського повіту. Одружений був з Марією Миклашевською, що походила зі старої козацької фамілії на Чернігівщині. З цього подружжя народився 3. травня 1873 року син Павло сучасний гетьман України.

Свої дитячі роки провів Павло Скоропадський в маєткові батька, Тростянці, Прилуцького повіту на Полтавщині. Тут у будинку була велика колекція памяток української старовини, що переходила як фамілійне добро з покоління до покоління. Тут висіли портрети Гетьманів, полковників та іншої старшини, висіла козацька зброя, по кімнатах стояли старосвітські меблі, стародавній посуд, на полицях

стояли старі книжки. В домі додержувано старосвітських українських звичаїв, шановано давні традиції. Се все мало вплив на духовий розвиток хлопця, виховуючи в ньому любов і пошану до рідної старовини й національної культури.

По скінченню науки Павло Скоропадський вступив офіциром до Кавалергардського полку, де колись служив і його батько. В часі російсько - японської війни він виїхав добровільно на фронт, записався до козацького полку сибірського війська. Протягом війни командував сотнею козаків. В 1905 р. був призначений флігель-адютантом при особі царя, в 1906 р. дістав рангу полковника; р. 1909 дістав 20-й драгонський полк, р. 1911 лйб гвардії кінний полк, з яким, уже маючи рангу генерал-майора, вступив і у всесвітню війну 1914 року.

11-го січня 1898 року Павло Скоропадський одружився з панною Олександрою Дурново, дочкою генерал-адютанта Петра Дурново й його дружини Марії, зі старого українського роду князів Кочубеїв що провела свою молодість на Полтавщині, серед українського оточення і природи

Павло Скоропадський зорганізував підчас революції літом 1917 р. І-ший український корпус, а 6 жовтня цьогож року обрано його Почетним Отаманом Українського Вільного Козацтва.

Хліборобський Конгрес, скликаний 29. квітня 1918 року у Києві при участі вісім тисяч представників цілої України вирішив долю нездарної, соціялістичної Центральної Ради, проголошуючи замість неї Гетьманом Всієї України Павла Скоропадського. Девять мі-

сяців цвіла й розвивалася Україна під історичною владою Гетьманства, аж поки бунт української анархії при активній допомозі московських большевиків не зруйнував її. Від тоді до нині українська земля потапає в морі крові, а населення її гине в голодових муках під страшним режимом большевицького Азіята. Так карає Боже Провидіння український нарід за те, що збунтувався проти свого Законного Господаря. Їх Світлість Гетьман Павло Скоропадський живе тепер у Німеччині й працює далше зі своїми однодумцями над визволенням України з ворожих оков.

Одинокий український ідеологічно-політичний
тижневик Галицько-Волинської Землі:

“Хліборобський Шлях”

Організує Стару Батьківщину під Гетьманський
Прапор

Обов'язком всіх Гетьманців і Січових Відділів
є підпомагати цій єдиній державницькій ча-
сописі Старого Краю передплатами
і жертвами при кожній нагоді.

Адреса:

“Chliborobsky Szlach”

Ul. Sw. Teresy 2c/2

Lwów, Poland

“THE INVESTIGATOR”

Англійський політичний журнал присвячений
справам освободження України від
червоної Москви.

“ІНВЕСТИГЕЙТОР” виходить раз на місяць,
заходом поважної групи Англійців прихильни-
ків встановлення Української Трудової Монархії
на чолі з Я. В. П. Гетьманом Павлом
Скоропадським

Річна передплата: 13 шилінгів і 6 пенсів.

“The Investigator”

St. Stephen's House, Westminster,
London, England

“Українські Вісти”

**ОДИНОКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ ТИЖНЕВИК
В КАНАДІ**

Річна передплата \$2.00

Ukrainian News

10012 — 109 Str.

EDMONTON, ALTA.

Піддержуйте добру пресу

Кожний український державник патріот повинен читати тижневик:

“СІЧ”

Містить наукові, історичні й державницько-ідеологічні статті, найновіші новини, оповідання та поезії.

Річна передплата \$2.00

Пишіть до:

“Siege”

2406 W. Chicago Ave. — Chicago, Ill. U.S.A.